Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
snigti 2022. gada 29. septembrī [1]

Apvienotās lietas C-524/21 un C-525/21

IG
pret
***Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Ilfov* (C-524/21)**
un
Agenția Municipală pentru Ocuparea Forței de Muncă București
pret
IM (C-525/21)

(*Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Direktīva 2008/94/EK – Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā – Darba ņēmēju prasījumi, ko pārņem garantijas iestādes – Garantiju iestāžu maksājumu veikšanas pienākuma ierobežošana – Atgūšana gadījumā, ja pagājis trīs mēnešu periods pirms/pēc maksātnespējas procesa sākšanas

I. Ievads

1. Šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā [2] interpretācija.

2. Šie lūgumi ir iesniegti saistībā ar strīdiem starp, pirmkārt, IG un *Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Ilfov* (Ilfovas apgabala nodarbinātības centrs, Rumānija) (lieta C-524/21) un, otrkārt, *Agenția Municipală pentru Ocuparea Forței de Muncă București* (Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centrs, Rumānija) un IM (lieta C-525/21) par summu, ko darba samaksas garantijas iestāde izmaksājusi saistībā ar darba samaksas prasījumiem un kuras nav samaksātas darba devēja maksātnespējas dēļ, atgūšanu. Rodas jautājums, vai un kā šīs summas var atgūt no darba ņēmēja, ja tās nav izmaksātas Direktīvā 2008/94 paredzētajā atsauces periodā vai ja tās ir pieprasītas pēc valsts likumā noteiktā noilguma termiņa.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] OV 2008, L 283, 36. lpp.

3. Šajos secinājumos, kas pēc Tiesas lūguma tiks orientēti uz trešo un piekto prejudiciālo jautājumu, es izskaidrošu iemeslus, kādēļ Direktīva 2008/94, kā arī līdzvērtības, efektivitātes un tiesiskās paļāvības aizsardzības principi ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu un praksi, kas bez pārejas pasākumiem paredz summu atgūšanu, kuras kļūdaini izmaksātas par periodiem, kas pārsniedz likumā noteikto laikposmu, vai ir pieprasītas pēc noilguma termiņa, ja bijušie darba ņēmēji vairs nespēj pieprasīt summu izmaksu saistībā ar nesamaksāto darba algu no garantijas iestādes.

4. Gadījumos, ja atgūšanas dienā vai tiesas, kurā iesniegta prasība, nolēmuma pieņemšanas dienā darba ņēmēji joprojām varētu izmantot savas Direktīvā 2008/94 paredzētās tiesības, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šīs direktīvas īstenošanas noteikumi attiecībā uz pirmo izmaksāto summu atgūšanu ir atbilstoši, pirmkārt, līdzvērtības principam, kas prasa, lai šie procesuālie noteikumi nebūtu mazāk labvēlīgi par tiem, kas saistīti ar attieksmi pret pilnībā iekšēja rakstura salīdzināmām situācijām, un, otrkārt, efektivitātes principam, kas prasa, lai šie procesuālie noteikumi nepadarītu neiespējamu vai praktiski pārmērīgi grūtu Savienības tiesībās piešķirto tiesību īstenošanu.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Direktīva 2008/94

5. Direktīvas 2008/94 2., 3. un 7. apsvērumā ir noteikts:

"(2) Kopienas Hartas par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, ko pieņēma 1989. gada 9. decembrī, 7. punktā ir noteikts, ka iekšējā tirgus izveidei jāuzlabo darba ņēmēju dzīves un darba apstākļi [Eiropas Savienībā] un ka šai uzlabošanai vajadzības gadījumā jāattiecas uz dažiem nodarbinātības reglamentēšanas aspektiem, tādiem kā kolektīvās atlaišanas kārtība, kā arī tiem, kas attiecas uz bankrotu.

(3) Ir jāparedz darba ņēmēju aizsardzība to darba devēja maksātnespējas gadījumā, jo īpaši – lai garantētu, ka apmierina to prasījumus attiecībā uz darba samaksu, un lai tiem nodrošinātu aizsardzības minimumu, ņemot vērā nepieciešamību līdzsvarot ekonomisko un sociālo attīstību [Savienībā]. Šim nolūkam dalībvalstīm vajadzētu izveidot iestādi, kas garantē attiecīgo darba ņēmēju prasījumu apmierināšanu attiecībā uz darba samaksu.

[..]

(7) Dalībvalstis var noteikt ierobežojumus garantiju iestāžu atbildībai, kam jābūt saderīgai ar direktīvas sociālajiem mērķiem, un var ņemt vērā atšķirības prasījumu līmeņos."

6. Šīs direktīvas I nodaļa "Piemērošanas joma un definīcijas" ietver 1. un 2. pantu.

7. Saskaņā ar minētās direktīvas 1. panta 1. punktu:

"Šī direktīva attiecas uz tām darba ņēmēju prasībām pret darba devējiem, kas atzīti par maksātnespējīgiem 2. panta 1. punkta nozīmē, kuras izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām."

8. Direktīvas 2008/94 2. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Šajā direktīvā darba devēju uzskata par maksātnespējīgu, ja ir iesniegts pieprasījums sākt uz darba devēja maksātnespēju balstītu attiecīgās dalībvalsts normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētu kopēju procesu, pilnībā vai daļēji vērst piedziņu pret darba devēja mantu un iecelt likvidatoru vai personu, kas veic šādu uzdevumu, un iestāde, kuras kompetencē tas ir saskaņā ar minētajiem aktiem:

a) vai nu nolēmusi sākt procesu;

b) vai noteikusi, ka darba devēja uzņēmums galīgi ir slēgts un ka pieejamā manta nav pietiekama, lai garantētu procesa sākšanu."

9. Direktīvas 2008/94 II nodaļa "Noteikumi par iestādēm, kas dod galvojumu" ietver 3.–5. pantu.

10. Šīs direktīvas 3. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu garantiju iestādes garantē to, ka apmierina darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ietverot atlaišanas pabalstus sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu, ja tos paredz valsts tiesību akti.

Prasījumi, ko pārņem garantiju iestāde, ir neapmaksātie prasījumi par laikposmu pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc kāda noteikta datuma, ko nosaka dalībvalstis."

11. Minētās direktīvas 4. pants ir formulēts šādi:

"1. Dalībvalstīm ir tiesības ierobežot 3. pantā minēto garantiju iestāžu atbildību.

2. Ja dalībvalstis izmanto 1. punktā minēto izvēli, tās nosaka laikposma ilgumu, par kuru garantiju iestādei jāapmierina neapmaksātie prasījumi. Tomēr tas nevar būt īsāks par tādu laikposmu, kas aptver atlīdzību par pēdējiem trim darba attiecību mēnešiem pirms un/vai pēc 3. panta otrajā daļā minētā datuma.

Dalībvalstis var iekļaut šo trīs mēnešus ilgo mazāko laikposmu pārskata laikposmā ar ilgumu, kas nav mazāks par sešiem mēnešiem.

Dalībvalstis, kuru pārskata laikposms nav mazāks par 18 mēnešiem, var ierobežot to laikposmu, par kuru garantiju iestādes sedz neapmaksātos prasījumus, līdz astoņām nedēļām. Šādā gadījumā minimālā laikposma aprēķināšanai izmanto tos laikposmus, kas ir visizdevīgākie darba ņēmējam.

3. Dalībvalstis var noteikt augšējās robežas garantiju iestāžu maksājumiem. Šīs augšējās robežas nedrīkst būt zemākas par tādu līmeni, kas sociālā ziņā saderīgs ar šīs direktīvas sociālajiem mērķiem.

Ja notikusi šāda izvēle, tad dalībvalstis informē Komisiju par metodēm augstākās robežas noteikšanai."

12. Šīs pašas direktīvas 12. panta a) punktā ir paredzēts:

"Šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli:

a) veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu pārkāpumus".

B. Rumānijas tiesības

13. 2006. gada 22. maija *Legea nr. 200/2006 privind constituirea și utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale* (Likums Nr. 200/2006 par Garantiju fonda izveidi un izmantošanu darba samaksas prasījumu segšanai) [3] 2. pantā ir paredzēts:

"*Le Fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale* (Garantiju fonds darba samaksas prasījumu segšanai, Rumānija; turpmāk tekstā – "Garantiju fonds") nodrošina, ka tiek segti darba samaksas prasījumi, kas izriet no individuāliem darba līgumiem un darba koplīgumiem, ko darba ņēmēji noslēguši ar darba devējiem, attiecībā uz kuriem ir pasludināti galīgi tiesas nolēmumi par maksātnespējas procesa uzsākšanu un kuriem pilnībā vai daļēji ir atņemtas vadības tiesības [..]."

14. Šā likuma 13. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts:

"Atbilstoši šajā nodaļā paredzētajiem ierobežojumiem un noteikumiem no Garantiju fonda līdzekļiem sedz šādu kategoriju darba samaksas prasījumus:

a) neizmaksāto darba algu".

15. Saskaņā ar minētā likuma 14. panta 1. punktu:

"Garantijas fonda segto darba samaksas prasījumu kopējā summa nedrīkst pārsniegt trīs vidējās bruto mēnešalgas vienam nodarbinātajam."

16. Šā paša likuma 15. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"(1) 13. panta 1. punkta a), c), d) un e) apakšpunktā paredzētie darba samaksas prasījumi tiek segti 3 kalendāros mēnešus.

(2) 1. punktā paredzētais termiņš attiecas uz laikposmu pirms tiesību piešķiršanas pieprasīšanas dienas un pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas dienas vai pēc tās."

17. 2006. gada 21. decembra *Normelea metodologice de aplicare a Legii nr. 200/2006 privind constituirea și utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale* ([Likuma Nr. 200/2006] piemērošanas metodoloģiskie noteikumi) [4] 5. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Likuma [Nr. 200/2006] 13. panta 1. punkta a), c), d) un e) apakšpunktā paredzētie darba samaksas prasījumi attiecas uz trīs kalendāro mēnešu periodu, kas minēts [šā] likuma 15. panta 1. punktā, pirms tā mēneša, kurā tiek prasīta tiesību piešķiršana."

[3] 2006. gada 25. maija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 453; turpmāk tekstā – "Likums Nr. 200/2006".

[4] 2006. gada 28. decembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 1038; turpmāk tekstā – "metodoloģiskie noteikumi".

18. Metodoloģisko noteikumu 7. pantā ir noteikts:

"(1) Ja maksātnespējīgā darba devēja darba ņēmēju prasījumi ir radušies līdz tam mēnesim, kurā tika uzsākts maksātnespējas process, [Likuma Nr. 200/2006] 15. panta 1. punktā paredzētais 3 kalendāro mēnešu laikposms sākas pirms minētā procesa uzsākšanas dienas.

(2) Ja maksātnespējīgā darba devēja darba ņēmēju prasījumi ir radušies pēc mēneša, kurā tika uzsākts maksātnespējas process, [šā] likuma 15. panta 1. punktā paredzētais laikposms sākas pēc dienas, kad tika uzsākts šis process."

19. Saskaņā ar 2002. gada 16. janvāra *Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă* (Likums Nr. 76/2002 par bezdarba apdrošināšanas režīmu un nodarbinātības veicināšanu)[5] 47. panta 1. punktu:

"No bezdarba apdrošināšanas budžeta nepamatoti izmaksātās summas, kā arī visi citi bezdarba apdrošināšanas budžeta parādi, kuru izcelsme nav darba apdrošināšanas iemaksas, sedz, balstoties uz darba aģentūru lēmumiem [..], kam ir izpildes rīkojuma raksturs."

20. 2002. gada 11. jūlija *Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice* (Likums Nr. 500/2002 par valsts finansēm)[6] 73. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Zaudējumu/nelikumīgu maksājumu summu no valsts līdzekļiem, ko noteikušas kompetentās kontroles iestādes, atgūšana tiek veikta, iekasējot procentus un soda naudu vai piemaksas par nokavētiem maksājumiem, kas konkrētā gadījumā piemērojamas budžeta iemaksām, ko aprēķina periodam no zaudējumu/izmaksu rašanās līdz summu atgūšanai."

III. Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

A. Lieta C-524/21

21. Ar 2017. gada 13. marta lēmumu Ilfovas apgabala nodarbinātības centrs apmierināja tiesas likvidatora 2017. gada 8. februārī iesniegto pieteikumu noteikt un izmaksāt darba samaksas prasījumu summu, ko uzņēmies segt Garantiju fonds un uz ko IG bija tiesības par 2013. gada maiju līdz jūliju pēc viņa darba devēja maksātnespējas. Šo darba samaksas prasījumu apjoms tika noteikts 1308 Rumānijas lejas (RON) (aptuveni 287 EUR)[7].

22. Balstoties uz *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa, Rumānija) 2018. gada 5. marta spriedumā Nr. 16/2018[8] sniegto Likuma Nr. 200/2006 15. panta 1. un 2. punkta interpretāciju, *Curtea de Conturi* (Revīzijas palāta, Rumānija) ar 2019. gada 6. augusta lēmumu uzdeva *Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă* (Nacionālais nodarbinātības centrs, Rumānija) piemērot pasākumus, lai noteiktu zaudējumu apmēru un atgūtu Garantiju fonda veiktos maksājumus saistībā ar dažu maksātnespējīgo darba devēju neizmaksātajām darba algām par periodiem pēc likumā noteiktā laikposma.

[5] 2002. gada 6. februāra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 103.

[6] 2002. gada 13. augusta *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 597.

[7] Atbilstoši 2017. gada 13. marta maiņas kursam.

[8] Turpmāk tekstā – "Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedums". Šajā spriedumā tiesa uzskatīja, ka Likuma Nr. 200/2006 15. panta 1. un 2. punkta izpratnē atsauces periods, kurā var tikt izmaksāti darba samaksas prasījumi saistībā ar maksātnespējīgo darba devēju neizmaksātajām darba algām ir trīs mēneši tieši pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas un attiecīgi trīs mēneši tieši pēc šā datuma.

23. Pēc šā lēmuma *Ilfovas* apgabala nodarbinātības centra izpilddirektors 2019. gada 31. decembrī uzdeva atgūt darba samaksas prasījumus, uz ko bija tiesības IG, pieskaitot tiem nokavējuma procentus un soda naudu. Sava lēmuma pamatojumam viņš uzskatīja, ka pieteikums uzņemties šos prasījumus Garantiju fondam bija iesniegts 2017. gada 8. februārī, lai gan IG agrākā darba devēja maksātnespējas procesa sākšanas datums, kas tātad noteica atsauces periodu, kurā bija iespējams iesniegt šādu pieteikumu, bija 2010. gada 19. marts. Līdz ar to šis pieteikums segt prasījumus Ilfovas apgabala nodarbinātības centra ieskatā tika formulēts pēc likumīgā termiņa un tādēļ bija nepieņemams.

24. IG ar 2020. gada 17. martā iesniegtu prasību tiesā apstrīdēja Ilfovas apgabala nodarbinātības centra lēmumu *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija). Ar 2020. gada 25. maija spriedumu šī tiesa noraidīja IG prasību kā nepamatotu.

25. Pie šā secinājuma *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) nonāca, balstoties, pirmkārt, uz Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedumu, saskaņā ar kuru būtībā trīs mēnešu perioda, kurā Garantiju fonds var uzņemties un izmaksāt maksātnespējīga darba devēja darba samaksas prasījumus, atsauces datums var būt vienīgi maksātnespējas procesa uzsākšanas datums. Šajā gadījumā, tā kā šis process attiecībā pret viņa agrāko darba devēju formāli tika uzsākts 2010. gada 19. martā, IG varēja saņemt darba samaksas prasījumu izmaksu tikai par periodiem attiecīgi no 2009. gada decembra līdz 2010. gada februārim un no 2010. gada aprīļa līdz 2010. gada jūnijam.

26. Turklāt, zinot, ka tiesas likvidatora iesniegtais pieteikums attiecās uz darba samaksas prasījumiem par 2013. gada maiju līdz jūliju, tādējādi ārpus atsauces perioda, kas noteikts Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedumā, *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) uzskatīja, ka nav tāda juridiska pamata, kas ļautu uzņemties šos prasījumus par prasīto periodu.

27. Otrkārt, noraidot IG prasību, šī tiesa noraidīja arī viņa argumentu, ka Ilfovas apgabala nodarbinātības centra kompetencē neesot noteikt un atgūt minēto darba samaksas prasījumu summas. Šajā ziņā minētā tiesa apgalvoja, ka Rumānijas likumdevējs bija skaidri paredzējis, ka no bezdarba apdrošināšanas budžeta nepamatoti izmaksātās summas tāpat kā IG saņemtie darba samaksas prasījumi būtu jāatgūst no saņēmējiem, kuri – attiecībā uz Garantiju fondu – bija darba ņēmēji, nevis darba devēji, jo pēdējie minētie būtībā bija nodokļu maksātāji.

28. IG iesniedza apelācijas sūdzību *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) pret *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) spriedumu. Savas prasības pamatojumam IG apgalvo, pirmkārt, ka pirmās instances tiesas vērtējums esot balstīts uz *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) kļūdainu atbilstošo tiesību normu piemērošanu viņam, jo šis vērtējums liekot apšaubīt darba samaksas tiesības, ko prasītājs likumīgi ieguvis ar Ilfovas apgabala nodarbinātības centra 2017. gada 13. marta lēmuma starpniecību, jo šo administratīvo aktu vairs nav iespējas atcelt tādēļ, ka tas jau ietilpst civiltiesību jomā.

29. Otrkārt, IG uzskata, ka Likuma Nr. 200/2006 15. panta 2. punkta normas, kā tās interpretētas Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedumā, vairs nevar uzskatīt par Ilfovas apgabala nodarbinātības centra 2017. gada 13. marta lēmuma juridisko pamatu, jo tās ar *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) nolēmumu[9] ir atzītas par neatbilstošām *Constituția* (Konstitūcija).

[9] Skat. *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) 2020. gada 8. jūlija nolēmumu Nr. 565.

30. Treškārt, IG uzsver, ka *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) ir kļūdaini noraidījusi argumentu, kas balstīts uz Ilfovas apgabala nodarbinātības centra kompetences trūkumu, jo tā esot sajaukusi Likuma Nr. 200/2006 normu adresātus. Šajā ziņā IG apgalvo, ka šā likuma adresāts neesot darba ņēmējs, jo viņš iegūst darba samaksas tiesības pēc izpildītā darba, savukārt darba devējs ir tas, kurš maksā iemaksas Garantiju fondā.

B. Lieta C-525/21

31. Ar 2018. gada 14. marta lēmumu Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centrs apmierināja tiesas likvidatora iesniegtu pieteikumu noteikt un izmaksāt darba samaksas prasījumu summu, ko uzņēmies segt Garantiju fonds un kas IM bija jāsaņem par 2017. gada oktobri un novembri viņa darba devēja maksātnespējas dēļ. Šo prasījumu apmērs tika noteikts 3143 RON (aptuveni 674 EUR) [10].

32. Balstoties uz *Curtea de Conturi* (Revīzijas palāta) 2019. gada 6. augusta lēmumu, kas atspoguļots šo secinājumu 22. punktā, Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centra izpilddirektors ar 2019. gada 2. decembra lēmumu, kas papildināts 2019. gada 6. decembrī (turpmāk tekstā – "2019. gada 6. decembra lēmums"), atcēla Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centra 2018. gada 14. marta lēmumu, uzskatot, ka periods, par kuru tika izmaksāti darba samaksas prasījumi, neatbilst atsauces periodam, kas noteikts Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedumā.

33. Turklāt 2019. gada 6. decembra lēmumā tika konstatēts, ka par perioda, attiecībā uz kuru Garantiju fonds varēja uzņemties un izmaksāt IM darba samaksas prasījumus, atsauci bija izmantots vienīgi viņa darba devēja maksātnespējas procesa uzsākšanas datums, proti, 2015. gada 22. janvāris, tādēļ viņa prasījumu summa ir tikusi izmaksāta nepamatoti. Līdz ar to Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centra izpilddirektors uzdeva atgūt minēto summu.

34. Ar 2020. gada 21. janvārī celto prasību IM *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) apstrīdēja 2019. gada 6. decembra lēmumu, prasot, lai viņu atbrīvo no minētās summas nomaksas, un lūdzot apturēt šā akta izpildi, līdz tiks pieņemts nolēmums pēc būtības.

35. Ar 2020. gada 14. jūlija spriedumu civillietā šī tiesa apmierināja IM prasību un atcēla 2019. gada 6. decembra lēmumu. Šajā ziņā tā konstatēja, pirmkārt, ka Likuma Nr. 200/2006 15. panta 2. punkta normas, kā tās interpretētas Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedumā, nevar piemērot šajā gadījumā, jo tās ir atzītas par neatbilstošām Konstitūcijai ar *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) nolēmumu [11].

36. Otrkārt, *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) piemēroja Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru [12], saskaņā ar kuru prasība ar atpakaļejošu spēku atgūt kļūdaini izmaksātus sociālos pabalstus ir pretrunā Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [13] papildu protokola 1. panta noteikumiem. Šī tiesa uzskatīja, pirmkārt, ka uz minēto sociālo pabalstu izmaksu attiecās "īpašuma" un "tiesiskās paļāvības" jēdzieni šīs konvencijas izpratnē un, otrkārt, ka administratīvās iestādes IM uzliktais pienākums atmaksāt šos sociālos pabalstus ir pretrunā samērīguma principam.

[10] Atbilstoši 2018. gada 14. marta maiņas kursam.

[11] Skat. šo secinājumu 9. zemsvītras piezīmi.

[12] Šī tiesa ir balstījusies uz ECT spriedumu, 2018. gada 26. aprīlis, *Čakarević* pret Horvātiju (CE:ECHR:2018:0426JUD004892113).

[13] Konvencija, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

37. *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) secināja, ka IM, kurš nekādā veidā nav veicinājis Garantiju fonda segtā darba samaksas prasījuma piešķiršanu, nevar uzskatīt par atbildīgu par Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centra pieļauto kļūdu, jo šī centra uzdevums bija izvērtēt tiesas likvidatora pieteikumu atbilstoši savai kompetencei.

38. Pēc tam Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centrs iesniedza apelācijas sūdzību *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa) par *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) spriedumu. Minētais centrs būtībā apgalvo, ka pirmās instances tiesa ir vienlaicīgi kļūdaini interpretējusi un pārkāpusi Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta sprieduma piemērošanas jomu, kā arī vairākas Likuma Nr. 200/2006 normas.

39. Precīzāk, Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centrs apgalvo, ka IM saistībā ar darba samaksas prasījumiem izmaksātā summa viņam nepienākoties, jo piesauktās individuālās tiesības neietilpstot likumīgajā periodā trīs mēnešus pirms vai trīs mēnešus pēc darba devēja maksātnespējas procesa uzsākšanas datuma.

C. Iesniedzējtiesas pamatojums un prejudiciālie jautājumi

40. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesniedzējtiesa uzskata, ka, pat ja Ilfovas apgabala nodarbinātības centrs (lieta C-524/21) un Bukarestes pašvaldības nodarbinātības centrs (lieta C-525/21) īstenoja Likumu Nr. 200/2006, ar ko transponēta Direktīva 2008/94, izmaksājot IG un IM Garantiju fonda garantētos darba samaksas prasījumus, ar *Curtea de Conturi* (Revīzijas palāta) 2019. gada 6. augusta lēmumu vēlāk tika pārvērtēti Fonda jau pieņemti maksājumu pieteikumi. Tādējādi šī pārvērtēšana ir katra darbinieka individuālo tiesību uz pabalstu par periodu pēc likumīgā laikposma vai pabalstu, kas pieprasīts pēc noilguma termiņa beigām, izvērtēšana no jauna.

41. Atbilstoši iesniedzējtiesas interpretācijai šāda administratīvā prakse radītu šiem darbiniekiem sarežģītu situāciju, ne vien apdraudot noteiktību un tiesisko attiecību drošību jau izmaksātu darba samaksas prasījumu pārvērtēšanas dēļ, bet arī uzdodot saņemto summu atgūšanu, kam attiecīgā gadījumā pieskaitīti procenti un kavējuma nauda, turklāt bez jebkāda atbilstoša juridiskā pamata.

42. Turklāt šī tiesa uzskata, ka šāda administratīvā prakse būtu pretrunā Direktīvas 2008/94 sociālajam mērķim, kas minēts tās 3. un 7. apsvērumā, un ka Tiesas sniegta šīs direktīvas atbilstošo normu interpretācija palīdzētu atrisināt lielu skaitu strīdu par līdzīgiem faktiem, kurus valsts tiesas risinājušas atšķirīgi.

43. Šādos apstākļos *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai, ņemot vērā autonomo "maksātnespējas" jēdzienu, [Direktīvas 2008/94] 1. panta 1. punktam un 2. panta 1. punktam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ir transponēta šī direktīva, – [Likuma Nr. 200/2006] par Garantiju fonda izveidi un izmantošanu darba samaksas prasījumu segšanai 15. panta 1. un 2. punkts apvienojumā ar [metodoloģisko noteikumu] 7. pantu – interpretācijā, ko *Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept* (Augstā kasācijas tiesa – Tiesību jautājumu izskatīšanas palāta) ir sniegusi Lēmumā Nr. 16/2018, saskaņā ar kuru trīs mēnešu laikposms, par kuru Garantiju fonds var uzņemties un segt maksātnespējīga darba devēja darba samaksas prasījumus, ir attiecināms tikai uz maksātnespējas procesa uzsākšanas dienu?

2) Vai Direktīvas 2008/94 3. panta [otrajai daļai] un 4. panta 2. punktam ir pretrunā [Likuma Nr. 200/2006] 15. panta 1. un 2. punkts interpretācijā, ko sniegusi *Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept* (Augstā kasācijas tiesa – tiesību jautājumu izskatīšanas palāta), lai atrisinātu tiesību jautājumu Lēmumā Nr. 16/2018, saskaņā ar kuru maksimālais trīs mēnešu laikposms, par kuru Garantiju fonds var uzņemties un segt maksātnespējīga darba devēja darba samaksas prasījumus, ietilpst laika intervālā starp trim mēnešiem tieši pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas un trim mēnešiem tūlīt pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas?

3) Vai Direktīvas 2008/94 sociālajiem mērķiem atbilst tāda valsts administratīvā prakse, saskaņā ar kuru, pamatojoties uz *Curtea de Conturi* (Revīzijas palāta) lēmumu un nepastāvot īpašam valsts tiesiskajam regulējumam, kurā darba ņēmējam būtu noteikts atgriešanas pienākums, no darba ņēmēja tiek atgūtas summas, kuras varbūtēji ir izmaksātas par laikposmiem, kas nav ietverti tiesiskajā regulējumā, vai kuras tika pieprasītas pēc likumīgā noilguma termiņa?

4) Vai, interpretējot Direktīvas 2008/94 12. panta a) punktā ietverto jēdzienu "pārkāpums", [Garantijas fonda] segtā darba samaksas prasījuma atgūšana no darba ņēmēja ar tiesas likvidatora starpniecību, kā mērķi norādot vispārējā noilguma termiņa ievērošanu, ir pietiekams objektīvs pamatojums?

5) Vai ar [Direktīvas 2008/94] noteikumiem un mērķi un šīs direktīvas 12. panta a) punktu ir saderīga tāda interpretācija un valsts administratīvā prakse, saskaņā ar kuru darba samaksas prasījumi, kuru atmaksa tiek pieprasīta darba ņēmējiem, tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem nodokļu parādiem, kas rada tiesības uz procentu un kavējuma naudas samaksu?"

44. Rakstveida apsvērumus iesniedza Rumānijas un Spānijas valdības un Komisija.

IV. Juridiskā analīze

45. Iesākumā vēlētos norādīt, ka jautājums par iespēju un veidu, kā atgūt summas, ko maksātnespējīga darba devēja darbiniekiem izmaksājusi garantiju iestāde, balstoties uz Direktīvu 2008/94, atšķiras no jautājumiem, pirmkārt, par atsauces perioda noteikšanu, kurā ietverts minimālais trīs mēnešu laikposms, kurā tiek garantēti darba samaksas prasījumi, un, otrkārt, par "pārkāpuma" jēdziena definīciju šīs direktīvas 12. panta a) punkta izpratnē.

46. Tādēļ atbilstoši Tiesas lūgumam es izskatīšu tikai trešo un piekto prejudiciālo jautājumu, kuri turklāt abās lietās var tikt vērtēti un atbildēti vienoti. Sekojot iesniedzējtiesas norādēm, balstīšos uz hipotēzi, ka izmaksas, kuru atgūšana ir paredzēta, ir notikušas periodos, kas neietilpst likumīgajā laikposmā, vai pieprasītas pēc noilguma termiņa beigām.

47. Tā kā Direktīvā 2008/94 kļūdaini izmaksātu darba samaksas prasījumu atgūšanas veids nav skarts, tad uz to attiecas dalībvalstu procesuālā autonomija[14]. Tiesa jau ir nospriedusi Direktīvas 80/987/EEK[15] darbības laikā, ka noteikumi par noilgumu vai nepamatotu maksājumu atgūšanu ir jāmeklē attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos[16].

[14] Skat. spriedumu, 2009. gada 16. jūlijs, *Visciano* (C-69/08, turpmāk tekstā – "spriedums *Visciano*", EU:C:2009:468, 30. punkts).

[15] Padomes Direktīva (1980. gada 20. oktobris) par dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV 1980, L 283, 23. lpp.).

[16] Pēc analoģijas attiecībā uz nepamatoti saņemtiem līdzekļiem saistībā ar vecuma pensiju skat. spriedumu, 2003. gada 19. jūnijs, *Pasquini* (C-34/02, turpmāk tekstā – "spriedums *Pasquini*", EU:C:2003:366, 53. punkts).

48. Taču tāpat ir skaidrs, ka šo autonomiju ierobežo nepieciešamība ievērot efektivitātes un līdzvērtības principus [17], kuriem šajā gadījumā var pievienot tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

49. Pirms procedūras, kas īstenota šajā lietā, izvērtēšanas attiecībā pret katru no šiem principiem, vēlos atgādināt trīs lietas.

50. Vispirms, Direktīvas 2008/94 sociālais mērķis ir skaidri atklāts tās 3. un 7. apsvērumā. Turklāt šo mērķi ir atzinusi Tiesa, nolemjot, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai šīs direktīvas sociālais mērķis ir nodrošināt visiem darba ņēmējiem Eiropas Savienības mērogā minimālo aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā, apmierinot darba ņēmēju prasījumus atbilstīgi darba līgumiem vai darba tiesiskajām attiecībām un attiecībā uz darba samaksu par noteiktu laikposmu [18]. Tātad šim mērķim ir jāvada dalībvalstis, īstenojot tiesības, kas izriet no šīs direktīvas [19].

51. Turpinājumā Tiesa ir norādījusi, ka Direktīva 2008/94, sniedzot dalībvalstīm iespēju zināmā mērā ierobežot sniegtās garantijas, ņem vērā šo dalībvalstu finansiālo stāvokli un cenšas saglabāt to garantiju iestāžu finansiālo stabilitāti [20]. Taču lietās, kurās pasludināti šo secinājumu 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi, strīds bija koncentrēts uz brīdi, kurā pieņemts lēmums izmaksāt vai nē prasītos pabalstus, nevis uz jau izmaksāto pabalstu atgūšanas brīdi.

52. Visbeidzot, manuprāt, no brīža, kad lūgumu atlīdzināt zaudējumus ir iesniedzis attiecīgais speciālists, nevis darba ņēmējs tieši, ļaunprātīgas izmantošanas risks tiek izslēgts, lai gan no lūgumos sniegt prejudiciālus nolēmumus ietvertajiem elementiem neizriet, ka pamatlietās pastāvētu ļaunprātīga izmantošana.

53. Pirmām kārtām, attiecībā uz līdzvērtības principu jāatgādina, ka šā principa piemērošana liek salīdzināt apstrīdēto procedūru, kas paredzēta Savienības tiesībās, ar līdzīgām valsts tiesībās paredzētām procedūrām salīdzināmās situācijās, lai nodrošinātu, ka pirmās procedūras noteikumi nav mazāk labvēlīgi [21].

54. Iesniedzējtiesa norāda, ka valsts tiesībās paredzētā procedūra, uz kuru pēc analoģijas – tā kā tiesību aktos tas nav noteikts – ir balstīta šajā gadījumā piemērotā atgūšanas procedūra, ir procedūra, kas tiek piemērota nenomaksāto nodokļu parādu atgūšanas jomā, ietverot procentu un nokavējuma naudas piemērošanu.

55. Kā norāda Komisija, nenomaksāto nodokļu parādu atgūšana nekādā veidā nav salīdzināma ar darba samaksas prasījumu pārmaksas atgūšanu, it īpaši tādos gadījumos kā šajā lietā. Nodarbinātais kā maksātnespējīga darba devēja kreditors attiecībā uz neizmaksāto darba algu atrodas situācijā, kurā kļūdas dēļ, kuru, šķiet, nav pieļāvis viņš, viņš ir kļūdaini saņēmis summas, kas garantē viņam pienākošos darba algu, taču viņam tās jāatmaksā, pieskaitot procentus un nokavējuma naudu. Tādējādi ne vien paliek nesamaksāti minētā nodarbinātā darba samaksas

17 Skat. spriedumu *Visciano* (39. punkts).

18 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Guigo* (C-338/17, EU:C:2018:605, 28. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2020. gada 25. novembris, *Sociálna poisťovňa* (C-799/19, EU:C:2020:960, 64. punkts).

19 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Guigo* (C-338/17, EU:C:2018:605, 29. punkts).

20 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Guigo* (C-338/17, EU:C:2018:605, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 Skat. spriedumu *Visciano* (39. punkts).

prasījumi, lai gan viņam bija jāgarantē trīs mēnešalgas, bet turklāt viņam arī jāpiemaksā procenti un kavējuma naudas par periodu, kas sācies mēnesi pēc lēmuma izmaksāt šīs summas pieņemšanas (lieta C-524/21).

56. Tādēļ man šķiet, ka, lai novērtētu līdzvērtības principa ievērošanu, salīdzinājums būtu jāveic nevis ar nodokļu parādu atgūšanas procedūrām, bet drīzāk ar sociālās jomas parādu procedūrām, kas paredz nepamatoti izmaksāto pabalstu atgūšanu. Tāpat jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka "darba ņēmēja pieteikums par neapmierināto [prasījumu] saistībā ar darba samaksu apmierināšanu attiecībā pret [Garantiju fondu] un darba ņēmēja pieteikums attiecībā pret maksātnespējīgo darba devēju nav līdzīgi" [22].

57. Turklāt lietā, kurā pasludināts spriedums *Pasquini*, kas bija saistīts ar nepamatotu maksājumu atgūšanu pensiju jomā, Tiesa nosprieda, ka pārbaude attiecībā uz līdzvērtības principu attiecas gan uz nepamatotā maksājuma noilgumu un atgūšanu – un plašāk uz visiem procesuālajiem noteikumiem saistībā ar attieksmi pret salīdzināmām situācijām [23] –, gan uz labticības ņemšanu vērā [24].

58. Katrā ziņā pamatlietās, ja arī būtu jāmaksā procenti, tad tas būtu tikai sākot no paziņojuma darba ņēmējiem par pienākumu atmaksāt kļūdaini izmaksātās summas, nevis – kā pamatlietās piemērotajās nodokļu atgūšanas procedūrās – no dienas, kad "noticis kaitējums/[valsts līdzekļu nelikumīga] izmaksa" [25].

59. Tādēļ iesniedzējtiesai saistībā ar līdzvērtības principu ir jāpārbauda šādi elementi: iespējamība atmaksāt nepamatotos maksājumus, labticības ņemšana vērā un, attiecīgā gadījumā, nokavējuma procentu [maksājuma] uzsākšanas brīdis.

60. Otrām kārtām, attiecībā uz efektivitātes principu Tiesa ir noteikusi, ka saskaņā ar valsts tiesībām piemērotie procesuālie noteikumi nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, kas izriet no Savienības tiesībām [26].

61. Šajā gadījumā, ja atgūšana notiktu līdz galam, darba ņēmējiem būtu jāatmaksā saņemtās summas, pieskaitot procentus un nokavējuma naudu, lai gan Direktīvas 2008/94 normas viņiem garantē vismaz trīs mēnešalgu izmaksu darba devēja maksātnespējas gadījumā.

62. Šāda iespējamība rada divus sarežģījumus saistībā ar efektivitātes principu.

63. Pirmkārt, šķiet, ka pamatlietās atspoguļotie fakti norāda, ka kontroles, ko veicis tiesas likvidators, kvalificēts speciālists, kas strādā ar garantēto summu izmaksas pieteikumu, kā arī darba aģentūra un garantiju iestāde, kas atļauj un īsteno to izmaksu, trūkumi jākompensē darba ņēmējam, kuram var būt jāatmaksā šīs summas vairākus gadus pēc to izmaksas. Taču tā nevajadzētu būt, jo darba ņēmējam jāgarantē tiesību, kas izriet no Direktīvas 2008/94, īstenošana, nepadarot to pārmērīgi grūtu. It īpaši iespēja atbildīgajai administrācijai īstenot prasību par nepamatota maksājuma atgūšanu pēc vairākiem gadiem vai pat bez noilguma termiņa un izmantot procedūru, kas paredzēta krāpšanas nodokļu jomā gadījumiem, var atturēt darba ņēmēju no viņa tiesību izmantošanas. Turklāt, ja atgūšana tiek uzsākta brīdī, kad darba ņēmēja prasībai par darba

[22] Skat. spriedumu *Visciano* (41. punkts).

[23] Skat. spriedumu *Pasquini* (62. punkts un rezolutīvās daļas trešā daļa).

[24] Skat. spriedumu *Pasquini* (63. punkts).

[25] Skat. Likuma Nr. 500/2002 par valsts finansēm 73. panta 1. punktu.

[26] Skat. spriedumus *Pasquini* (58. punkts) un *Visciano* (39. punkts).

samaksu ir iestājies noilgums, vai ja tai obligāti ir jānotiek ar tiesas likvidatora starpniecību, kurš var vairs nebūt amatā, darba ņēmējs nonāktu situācijā, kad viņš nevar iegūt darba samaksas garantiju, kas paredzēta šajā direktīvā. Tādējādi nav ievērots efektivitātes princips.

64. Otrkārt, pat ja būtu iespējama jauna prasība par zaudējumu atlīdzību, var uzskatīt, ka piespriestā procentu un kavējuma naudas nomaksa par pirmo izmaksu apdraud efektivitātes principu. Faktiski, tā kā Direktīvas 2008/94 4. panta 2. punktā ir noteikts, ka ir jābūt garantētai vismaz pēdējo trīs mēnešalgu summai, tad tādas atgūšanas paredzēšana, kad darba ņēmējam ir jāatmaksā vairāk, nekā viņš ir saņēmis, vēl vairāk pastiprinātu šā principa apdraudējumu.

65. Tādēļ iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai datums, kurā īstenota atgūšana, vēl atstāj darba ņēmējam iespēju lūgt darba samaksas prasījumu garantiju, kas paredzēta Direktīvas 2008/94 3. panta otrajā daļā, un apstiprinošas atbildes gadījumā – vai procentu un nokavējuma naudas piemērošana nepamatotajam maksājumam nevar samazināt summu, kas garantēta šīs direktīvas normās. Ar šādiem noteikumiem tiek nodrošināta šo tiesību efektivitāte valsts tiesiskajā regulējumā un praksē.

66. Katrā ziņā atsauces perioda interpretācija judikatūrā [27], kam seko *Curtea de Conturi* (Revīzijas palāta) uzdevums atgūt agrāk izmaksāto atlīdzību pēc šā atsauces perioda, neparedzot pārejas pasākumus, paši par sevi var apdraudēt efektivitātes principa ievērošanu. Faktiski un spriežot pēc analoģijas, lietā par tāda termiņa samazināšanu, kurā var pieprasīt summu, kas izmaksātas, pārkāpjot Savienības tiesības, atmaksu, Tiesa ir nospriedusi, ka "pārejas režīms[, kas ļauj nodokļu maksātājiem iegūt pietiekamu termiņu, lai iesniegtu atmaksas pieteikumus, uz ko viņiem ir tiesības saskaņā ar agrāk spēkā esošiem tiesību aktiem,] ir nepieciešams, jo tūlītēja īsāka noilguma termiņa par to, kāds bija spēkā iepriekš, piemērošana šiem pieteikumiem ar atpakaļejošu spēku atņemtu dažiem nodokļu maksātājiem tiesības uz atmaksu vai atstātu viņiem pārāk īsu termiņu šo tiesību izmantošanai" [28]. Vēl jo vairāk atgūšana, kas īstenota bez papildu pārejas pasākumiem, kas paredzēti, lai saglabātu darba ņēmēju iegūtās tiesības, man šķiet pretēja efektivitātes principa ievērošanai.

67. Trešām kārtām un visbeidzot, es vēlētos minēt aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma un prakses atbilstību tiesiskās paļāvības aizsardzības principam. Šis princips aizsargā privātpersonas "pret tiesību normu grozījumiem, kas, pat ja tie ir likumīgi, ir tik nežēlīgi, ka to sekas nenovēršami rada šoku" [29].

68. Tiesa ir atzinusi, ka tiesiskās paļāvības aizsardzības princips ir viens no Savienības pamatprincipiem [30], un ir nospriedusi, ka "nav iespējams paļauties uz to, ka tiesību akti pilnīgi noteikti netiks mainīti, bet vienīgi apstrīdēt šādu grozījumu piemērošanas noteikumus" [31].

[27] Skat. Kasācijas tiesas 2018. gada 5. marta spriedumu. Atgādinājumam, šajā spriedumā minētā tiesa uzskatīja, ka Likuma Nr. 200/2006 15. panta 1. un 2. punkta izpratnē atsauces periods, kurā var tikt izmaksāti darba samaksas prasījumi saistībā ar neizmaksāto darba algu, kas jāveic maksātnespējīgiem darba devējiem, ir trīs mēneši tieši pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas un attiecīgi trīs mēneši tieši pēc šā datuma.

[28] Skat. spriedumu, 2002. gada 11. jūlijs, *Marks & Spencer* (C-62/00, turpmāk tekstā – "spriedums *Marks & Spencer*", EU:C:2002:435, 38. punkts).

[29] Skat. Puissochet, J.-P., "Vous avez dit confiance légitime?: Le principe de confiance légitime en droit communautaire", *L'État de droit, Mélanges en l'honneur de Guy Braibant*, Dalloz, Parīze, 1996, 581.–596. lpp., it īpaši 593. lpp.

[30] Skat. spriedumu, 2005. gada 7. jūnijs, *VEMW* u.c. (C-17/03, EU:C:2005:362, 73. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2013. gada 14. marts, *Agrargenossenschaft Neuzelle* (C-545/11, EU:C:2013:169, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

[31] Skat. spriedumu, 2005. gada 7. jūnijs, *VEMW* u.c. (C-17/03, EU:C:2005:362, 81. punkts un tajā minētā judikatūra).

69. Tā ir precizējusi, ka "tiesības atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principu ir ikvienai personai, kurai kāda Savienības iestāde, sniedzot šai personai precīzus solījumus, ir radījusi pamatotas cerības. Savukārt neviens nevar norādīt uz šī principa pārkāpumu minēto solījumu neesamības gadījumā" [32]. Tāpat tā ir atzinusi, ka šis princips dalībvalstīm ir jāievēro, īstenojot Savienības tiesības [33].

70. Lai arī šo principu Tiesa lielākoties ir piemērojusi lietās par dalībvalsts nepamatoti iekasētu nodokļu atmaksu, pārkāpjot Savienības tiesību normas [34], vai valsts atbalsta atgūšanu [35], tas tomēr ir ticis piemērots arī nepamatoti izmaksātu pensiju atgūšanā [36].

71. Tādēļ man šķiet iespējams un vēlams to piemērot šajās lietās, jo papildus precīziem solījumiem darbinieki ir saņēmuši prasītās summas par minimālo laika periodu, kas paredzēts Direktīvā 2008/94, proti, trīs mēnešalgas. Līdz ar to viņiem bija pamatots iemesls uzskatīt, ka šīs summas viņiem pienācās, vēl jo vairāk tādēļ, ka tās pieprasīja maksātnespējas procesu [jomas] profesionālis, tiesu likvidators, un tās izmaksāja atbildīgā iestāde, proti, darba algu garantiju iestāde.

72. Ja Tiesa saistībā ar tiesiskās paļāvības principa ievērošanu raugās, lai dalībvalsts paredzētu pārejas pasākumus gadījumā, ja tiesību akti tiek grozīti par sliktu attiecīgajai personai, nolūkā aizsargāt saskaņā ar Savienības tiesībām iegūtās tiesības [37], manuprāt, tāpat jābūt arī tad, ja runa ir par summu atgūšanu, kas izmaksātas tādās situācijās kā pamatlietās.

73. Faktiski pēc judikatūras izmaiņām, kam neseko pārejas pasākumi nolūkā aizsargāt saskaņā ar Direktīvu 2008/94 iegūtās tiesības, pirms izmaiņām izmaksāto summu atgūšana, kas uzsākta datumā, kad vairs nav iespējams jauns izmaksas pieteikums atbilstoši jaunajām judikatūras prasībām, vai nu šim pieteikumam piemērojama noilguma termiņa, vai tiesas likvidatora misijas beigu dēļ, ja darba ņēmēji paši nevar lūgt to izmaksu, ir pretrunā tiesiskās paļāvības aizsardzības principam.

74. Noslēgumā man šķiet, ka Direktīva 2008/94, kā arī līdzvērtības, efektivitātes un tiesiskās paļāvības aizsardzības principi ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums un prakse, kas bez pārejas pasākumiem paredz kļūdaini izmaksātu summu atgūšanu par laika periodu, kas pārsniedz likumā noteikto, vai kas pieprasītas pēc noilguma termiņa beigām, ja attiecīgie agrākie darba ņēmēji vairs nevar garantiju iestādei lūgt to summu izmaksu, kas saistītas ar neizmaksātajām darba algām.

75. Gadījumos, kad atgūšanas vai tiesas, kurā iesniegta prasība, nolēmuma dienā darba ņēmēji vēl var izmantot savas tiesības, kas izriet no Direktīvas 2008/94, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai noteikumi par šīs direktīvas īstenošanu attiecībā uz pirmo izmaksāto summu atgūšanu ir atbilstoši, pirmkārt, līdzvērtības principam, kas prasa, lai šie procesuālie noteikumi nebūtu mazāk

[32] Skat. spriedumu, 2020. gada 16. decembris, Padome u.c./*K. Chrysostomides & Co.* u.c. (C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P un C-604/18 P, EU:C:2020:1028, 178. punkts un tajā minētā judikatūra).

[33] Skat. spriedumu *Marks & Spencer* (44. punkts un tajā minētā judikatūra).

[34] Skat. spriedumus *Marks & Spencer* (46. punkts) un, 2013. gada 12. decembris, *Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation* (C-362/12, EU:C:2013:834, 45. punkts).

[35] Skat. it īpaši spriedumu, 1990. gada 20. septembris, Komisija/Vācija (C-5/89, EU:C:1990:320, 16. punkts).

[36] Skat. spriedumu *Pasquini* (71. punkts).

[37] Skat. spriedumu *Marks & Spencer* (38., 45. un 46. punkts).

labvēlīgi par tiem, kas saistīti ar attieksmi pret pilnībā iekšēja rakstura salīdzināmām situācijām, un, otrkārt, efektivitātes principam, kas prasa, lai šie procesuālie noteikumi nepadarītu neiespējamu vai praktiski pārmērīgi grūtu tiesību, ko piešķir Savienības tiesības, īstenošanu.

V. Secinājumi

76. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai atbildēt uz *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) uzdoto trešo un piekto prejudiciālo jautājumu šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā, kā arī līdzvērtības, efektivitātes un tiesiskās paļāvības aizsardzības principi

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu un praksi, kas bez pārejas pasākumiem paredz kļūdaini izmaksātu summu atgūšanu par laika periodu, kas pārsniedz likumā noteikto, vai kas pieprasītas pēc noilguma termiņa beigām, ja attiecīgie agrākie darba ņēmēji vairs nevar garantiju iestādei lūgt to summu izmaksu, kas saistītas ar neizmaksātajām darba algām.

2) Gadījumos, kad atgūšanas vai tiesas, kurā celta prasība, nolēmuma dienā darba ņēmēji vēl var izmantot savas tiesības, kas izriet no Direktīvas 2008/94, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai noteikumi par šīs direktīvas īstenošanu attiecībā uz pirmo izmaksāto summu atgūšanu ir atbilstoši, pirmkārt, līdzvērtības principam, kas prasa, lai šie procesuālie noteikumi nebūtu mazāk labvēlīgi par tiem, kas saistīti ar attieksmi pret pilnībā iekšēja rakstura salīdzināmām situācijām, un, otrkārt, efektivitātes principam, kas prasa, lai šie procesuālie noteikumi nepadarītu neiespējamu vai praktiski pārmērīgi grūtu tiesību, ko piešķir Savienības tiesības, īstenošanu.